

BEN TIGGELAAR **ZO WERKT DAT!**

Wat te doen als je denkt dat je collega liegt

?

Kleine en grote leugens

In de werkomgeving wordt heel wat gelogen. In het klein: we hebben geen zin in die ene klus of collega, maar zeggen liever dat we het te druk hebben. En in het groot: zoals bij Fox News. Medewerkers van hoog tot laag vonden dat oud-president Donald Trump totale onzin verkondigde rond de verkiezingsuitslag van 2020, maar om hun kijkers niet te verliezen bleven ze zijn leugens braaf herhalen.

Waarom liegen we eigenlijk? Kun je het herkennen als een collega liegt? En wat doe je daarna?

Waarom liegen we?

Een leugen is een poging - al dan niet succesvol - om een ander iets te laten geloven waarvan jij denkt dat het niet waar is. Dat is hoe onderzoekers het definiëren. Een van hen is Sophie van der Zee, rechtspsycholoog aan de Erasmus Universiteit. Ik interviewde haar een tijdje geleden en vroeg onder meer waarom de mens eigenlijk liegt. Het biologische antwoord luidt dat liegen een evolutionair voordeel biedt. Wie zich beter voordoet dan hij is, plant zich vaker voort.

Deze neiging tot oneerlijkheid kan worden aangemoedigd door de werkomgeving, stelt de Amerikaanse auteur Ron Carucci op basis van eigen onderzoek. Werknemers gaan meer liegen wanneer: hun werkgever in de buitenwereld dingen verkondigt die intern niet worden geloofd; ze het gevoel hebben dat ze niet eerlijk beoordeeld worden; bij een tekort aan toezicht en regels; en een teveel aan onderlinge concurrentie.

Daarnaast spelen alledaagse sociale overwegingen een rol. We verhullen onze eigen tekortkomingen en vermijden het liefst onze collega's op die van hen te wijzen. En soms zijn we domweg uit op plat gewin.

Zie je dat iemand liegt?

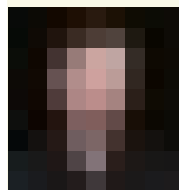
Lange tijd dachten onderzoekers dat je met een goede training kon leren zien of iemand liegt. Door te letten op kleine gezichtsuitdrukkingen, gebaren of andere bewegingen. Maar volgens Van der Zee is dat allemaal ijdele hoop gebleken. Getrainde waarnemers scoren in experimenten nauwelijks beter in het zien van een leugen dan een gokkende leek.

Wat werkt wel? Ouderwets goed luisteren en specifieke, onverwachte vragen stellen. Het vertellen van leugens vergt een stevige cognitieve inspanning. Door vragen te stellen als: wat voor kleren droeg je?; hoe laat was het precies?; hoe heette die collega?, voer je de druk op en wordt het voor de ander moeilijker om zijn verhaal geloofwaardig te houden. Hij zal ter plekke details moeten verzinnen en wellicht fouten maken.

Wat doe je eraan?

Wat nou als je een collega betrapt op een leugen? Volgens Van der Zee moeten we ons dan eerst afvragen of we willen blijven samenwerken met de ander. Niet? Dan kun je een dossier met bewijzen opbouwen en afscheid nemen. Wel? Geef dan de ander de gelegenheid om gezichtsverlies te vermijden. Bied hem de gelegenheid om het goed te maken. Of stel voor om samen naar een oplossing te zoeken.

Een beetje clementie kan misschien geen kwaad. Waarom? Zeker 80 procent van de mensen liegt af en toe, volgens onderzoekers. Ook op de werkvloer. De kans dat wij bij die andere 20 procent horen is niet veel groter dan... eh... 20 procent.

Ben Tiggelaar schrijft wekelijks over persoonlijk leiderschap, werk en management.

In Spitsuur vertellen stellen en singles hoe zij werk en privé combineren. Meedoen? Mail naar werk@nrc.nl

SPITSUUR

De combinatie fulltime werken en forenzen stelde het gezinsleven van **Wilfred** en **Janine van Vliet-Docter** op de proef. In Gorinchem vonden ze de balans weer. „We eten 's ochtends en 's avonds weer samen.”

'Tot in het extreme hebben wij spaarpotjes'

Janine: „Wilfred en ik zijn allebei opgegroeid in Beuningen, bij Nijmegen.”

Wilfred: „We zaten op dezelfde basisschool, al zat ik wel vijf klassen hoger.”

Janine: „Zolang kennen we elkaar er al.”

Wilfred: „Ik zat ook in hetzelfde tennisteam als de zus van Janine.”

Janine: „Toch duurde het nog jaren voordat we echt contact met elkaar kregen. Gewoon, vriendschappelijk. Toen ik een jaar naar het buitenland ging, hielden we contact per mail. Maar pas in 2009 sloeg de vonk over.”

Wilfred: „Drie jaar geleden zijn we voor mijn werk verhuisd naar Gorinchem. Ik ben meettechnicus bij de Milieudienst Rijnmond en controleer de luchtkwaliteit in die regio. Mijn standplaats is Schiedam. Maar de afstand van Beuningen naar Schiedam was te groot. Ik vertrok om 5.30 uur van huis en was rond 19.30 uur thuis.”

Janine: „Dat betekende dat ik alles met de kinderen moest doen. Terwijl ik ook een volledige baan had.”

Wilfred: „De balans was zoek.”

Janine: „Ik werkte als controller bij een grote franchise-organisatie. Ik hielp ondernemers met tal van financiële zaken: financieringsaanvragen, prognoses op stellen, overnames, etcetera. Door de combinatie van veel werken en veel taken thuis én het feit dat ik een perfectionist ben, kreeg ik een zware burn-out. Verhuizen was noodzakelijk om weer een gezinsleven te krijgen.”

Wilfred: „Maar we wonen nog steeds maar één kilometer van de grens met Gelderland.”

Janine: „Na de verhuizing heb ik het roer omgegooid. Ik ben een eigen bedrijf begonnen en help nu ondernemers uit midden- en kleinbedrijf hun financiën op orde te krijgen en te houden. Zodat ze geen chaos en stress ervaren en financieel gezond blijven. Ik leer hun anders naar hun geldstromen te kijken en veel meer te werken met potjes. Koken met Cijfers heet mijn bedrijf, omdat cijfers en koken mijn

passies zijn. Een eigen bedrijf betekent nog steeds een rolcoaster, maar wel één die veel voldoening geeft.”

Wilfred: „Ook privé hebben we onze financiële zaken goed op orde.”

Janine: „Tot in het extreme hebben we spaarpotjes.”

Wilfred: „Voor het zakgeld van de kinderen.”

Janine: „Voor vermogensopbouw, de zorgverzekering, cadeautjes.”

Wilfred: „Voor de auto.”

Janine: „We zijn beiden opgevoed met sparen, sparen, sparen. Al zijn we nu ook begonnen met beleggen.”

Wilfred: „Dat doen we heel serieus: we luisteren naar podcasts, lezen boeken en zijn klein begonnen.”

Janine: „Misschien is de volgende stap wel beleggen in vastgoed.”

Wilfred: „Allemaal met als doel om ook na ons pensioen leuke dingen te kunnen doen.”

Schone lucht

Wilfred: „Na de verhuizing ben ik fulltime blijven werken, maar wel in vier dagen. Ik werk voor 60 procent buiten, bij meetstations in de regio tussen Hoek van Holland en Ridderkerk. De kinderen vragen weleens: papa, ga je vandaag weer schone lucht maken?”

Janine: „Ik werk ook fulltime en moet daarbij heel goed mijn grenzen bewaken, anders krijg ik weer een burn-out. Toen we nog in Beuningen woonden, hadden we veel oppashulp van familie, maar hier zijn we op onszelf aangewezen. Maar we hebben nu wel veel meer kwaliteit van leven.”

Wilfred: „In onze vrije tijd sporten we veel.”

Janine: „Wel vier keer in de week. We spinnen allebei en doen aan krachttraining. En ik doe aan yoga.”

Wilfred: „Dat heb ik één keer gedaan en dat was leuk, maar krachttraining, fietsen en roeien in de sportschool zijn meer mijn ding. 's Zomers zit ik regelmatig op de racefiets.”

Janine: „Racefietsen doe ik niet, want ik hou niet van wind.”

Wilfred: „De jongens voetballen drie keer per week. Op zaterdag ga ik mee, dan ben ik hulpouder.”

Janine: „En ik breng ze naar muzieklés. In het weekend proberen we wat rust in te bouwen.”

Wilfred: „Dan gaan we wandelen in het bos.”

Janine: „Of ergens wat drinken.”

Japan op één

Janine: „Toen we nog geen kinderen hadden, gingen we regelmatig uit eten. Nu veel minder, maar we genieten er nu meer van. Het is nu meer dan vroeger een bijzonder moment.”

Wilfred: „We zijn geen big spenders.”

Janine: „We gaan twee keer per jaar met vakantie. In het voorjaar zijn we een week naar Maastricht geweest en deze zomer gaan we naar Zwitserland en Piemonte, voor het culinaire.”

Wilfred: „Verder gaat er geld naar de buitenschoolse opvang, de aflossing van de hypotheek en we sparen dus voor de toekomst. Dan willen we gaan reizen.”

Janine: „Japan staat met stip op één.”

Wilfred: „En Argentinië.”

Janine: „Eigenlijk zou ik het wel leuk vinden om die landen al vóór ons pensioen te kunnen bezoeken.”

Wilfred: „Als de jongens op zichzelf staan, blijven we hier hebben voor ons tweeën.”

Janine: „Nee, want dan zouden we een huis met zes kamers hebben voor ons tweeën.”

Wilfred: „Voorlopig zitten we hier goed.”

Janine: „Ja, omwille van onze zoons blijven we voorlopig hier. Het was voor hen best ingrijpend om te verhuizen. Toch was die verhuizing een goede stap. We zitten nu weer samen aan het ontbijt en eten ook 's avonds altijd samen. We zijn weer een gezin.”

Friederike de Raat

Janine: „We zijn opgevoed met sparen, sparen, sparen. Al zijn we nu ook begonnen met beleggen.”
Wilfred: „Dat doen we heel serieus: we luisteren naar podcasts, lezen boeken en zijn klein begonnen.”
Janine: „Misschien is de volgende stap wel beleggen in vastgoed.”

FOTO DAVID GALLIARD

IN HET KORT

Wilfred (46) en **Janine** (41) van **Vliet-Docter** wonen met hun zoons Lars en Sven (beiden 9) in Gorinchem. Wilfred studeerde milieu- en procestechniek, Janine deed de Hogere Hotelschool en studeerde bedrijfskunde.

Ze verhuisden van Beuningen naar het westen omdat Wilfred bij de Milieudienst Rijnmond in Schiedam werkt. Janine helpt met haar bedrijf Koken met Cijfers ondernemers grip te houden op hun geldstromen. Samen verdienen ze 2,5 keer modaal.

Wonen

Het gezin Van Vliet woont in een hoekhuis in een nieuwbouwwijk in Gorinchem.

Huisdieren

Nee. Wilfred: „Ik wil graag een hond, maar de jongens hebben geen zin om poep op te ruimen, dus komt er geen hond.”

Vervoer

Wilfred gaat met de trein naar zijn werk. Janine doet zoveel mogelijk op de fiets. Ze heeft een werkkamer thuis en een bedrijfsruimte in het centrum van Gorinchem waar ze klanten ontvangt.

Sparen

Op de korte termijn voor een nieuwe auto. De huidige heeft al 376.000 kilometer gereden.

Laatste grote uitgave

Dat worden de zomervakantie en de nieuwe auto.

Hulp in de huishouding

„Hebben we niet, maar zijn we wel naar op zoek.”